

تأثیر روان‌شناسی محیط در طراحی مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست در جهت بهبود آسیب‌های شهری^۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۳/۰۴ | تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۵/۳۰

درسا فقیهی

دانشجوی کارشناسی ارشد گروه معماری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

dorsafa.arch@gmail.com

وحدانه فولادی

استادیار گروه معماری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. vfooladi@ymail.com

(نویسنده مسئول)

چکیده

مقدمه و هدف پژوهش: طراحی مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست با رویکرد روان‌شناسی محیط در جهت کاهش آسیب‌های شهری حائز اهمیت است. این پژوهش به بررسی نقش طراحی مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست با رویکرد روان‌شناسی محیط می‌پردازد و در پی کاهش آسیب‌های شهری است که به این کودکان در شهر وارد و آسیب‌هایی که کودکان تحت مراقبت درستی نبوده‌اند می‌پردازد.

روش پژوهش: پژوهش مورد مطالعه با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی به این تفحص پرداخته و اقدام به تعیین ویژگی‌های روحی و روانی کودکان نگرینسته که بر این اساس روان‌شناسی محیط تاجه‌میزان آسیب‌های موجود در شهر را می‌تواند تحت تأثیر قرار دهد؟ همچنین از روش کتابخانه‌ای به بررسی و جمع‌آوری پیشینه پژوهش در ارتباط با ساختار آن بر اساس مستندات مکتوب برخوردار می‌باشد.

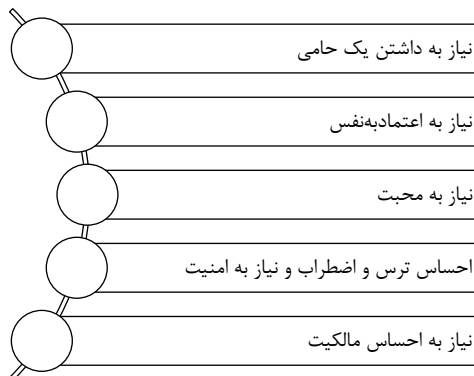
یافته‌ها: در این پژوهش فضایی مناسب و دارای سجه‌های کالبدی مورد نظر منظور گرفته شد که با توجه به کتب، مقالات و نگرش‌های صاحب‌اندیش متخصص به عمل آمده دارا می‌باشد.

نتیجه‌گیری: این پژوهش نشان داد که طراحی مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست با رویکرد روان‌شناسی محیط می‌تواند به کاهش آسیب‌های شهری، رشد و توسعه کودکان کمک کند. نتایج حاکی از آن است استفاده از طرح‌های مختلف گرافیکی جذاب در محیط مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست علاوه بر اینکه می‌تواند از دید کودکان جذاب و شاداب مدنظر برسد از طرفی باعث به وجود آمدن بهبود وضعیت سرزندگی روحی و روانی کودکان را تبیین می‌سازد. در نتیجه، ایجاد فضاهای باز در محیط مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست می‌تواند کودکان را به فعالیت‌های بیرون از فضای درون ساختمان تشویق کرده و به بهبود میزان فعالیت‌های جسمانی آن‌ها تأثیر به‌سزایی داشته باشد. همچنین، با ایجاد فضاهای مناسب برای گروه‌بندی و فعالیت‌های مستمر می‌توان به تقویت همبستگی و ارتباطات اجتماعی کودکان نیز کمک کرد. در نهایت، طراحی مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست با رویکرد روان‌شناسی محیط می‌تواند به بهبود وضعیت روحی و روانی کودکان، ارتقاء سلامت جسمانی، سرزندگی، تقویت همبستگی، ارتباط اجتماعی و کاهش آسیب‌های شهری را در جامعه به همراه داشته باشد.

واژگان کلیدی: طراحی مرکز مراقبتی، کودکان بی‌سرپرست، روان‌شناسی محیط آسیب‌های شهری.

مقدمه

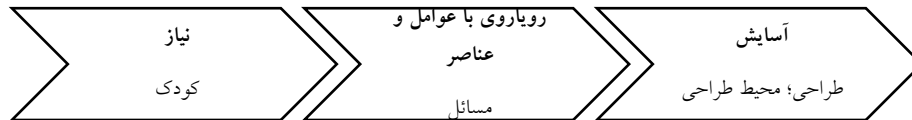
روان‌شناسی محیط درجهت رفع آسیب‌های روحی و روانی کودکان و آسیب‌های شهری؛ بایستی فضایی‌هایی مطلوب برای کودکان طراحی و با ارتقاء به‌بهبود فضای زندگی و بُعدهای مراقبت از روح و روان آنان انجام پذیرد چراکه کودکان جزء لایه‌های آسیب‌پذیر جامعه به‌حساب می‌آیند و بیشتر در معرض خطرها و آسیب‌های احتمالی می‌باشند. برای رسیدن به یک طراحی ایده‌آل شناخت نیازهای انسان ضروری می‌باشد. یکی از نیازهای اساسی و اصلی انسان‌ها بعد از نیازهای فیزیولوژیکی نیاز به احساس امنیت است به‌طوری‌که کودکان باتوجه‌به نیازهای روحی و جسمی خاص، بیش از هر گروه دیگر سنی نیازمند شرایط محیطی مطلوب از نظر آسایش دارند (فردی، ۱۳۹۲: ۶). و این حس آسایش با داشتن محیط طراحی امن تبیین می‌یابد. نگاره آبراهام مازلو، نیازهای اصلی انسان را با سلسله‌مراتبی از نیازهای انسان از قوی‌ترین تا ضعیف‌ترین پیشنهاد کرده که نیازهای قوی‌تر نسبت به نیازهای ضعیف‌تر اولویت دارند. سلسله‌مراتب پیشنهادی عبارت‌انداز: نیازهای جسمانی و فیزیولوژیکی، نیازهای ایمنی و امنیت، نیازهای تعلق و دوست‌داشتن، نیاز به احترام و منزلت اجتماعی و نیاز به خودشکوفایی (دبده، صدیق، رضوان‌پناه، ۱۴۰۱: ۱۱۱). استفاده از هرم نیازهای آبراهام مازلو، لازمه کار معماری و معماری داخلی در طراحی محیط طراحی می‌باشد. کودکانی که به‌هرعلتی دور از خانواده زندگی می‌کنند و از حمایت‌های عاطفی و روحی خانواده بی‌بهره‌اند، نیازهایی دارند که برآوردن این نیازها برای کودکانی که قادر به اداره و دفاع از خود نمی‌باشند (شیع، ۱۳۹۲: ۲۵). کاری سخت و مشکل بوده است براساس (شکل ۱)، می‌توان به‌برخی از مهمترین این نیازها اشاره کرد.

شکل ۱: تأویلات حداقل نیازهای اولیه کودکان بی‌سرپرست (مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۲)

کودکان برای رشد احتیاجات، نیاز به محیطی سرزنده و مختص به خود دارند. طراحی مراکز کودکان باتوجه‌به نیازهای روان‌شناختی-روان‌شناسی محیطی و الگوهای رفتاری علاوه بر رشد و توسعه در به‌کارگیری طراحی محیط منحصر به فرد از مراکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست و بهبود گُنش‌های وسیع در رویاروی با آسیب‌های شهری می‌توان به‌سطح بالاتری از نیازمندی‌های کودکان تبیین، نمود پیدا کرد.

از آنجایی که کودکان بی‌سرپرست در معرض خطرات شهری اعم از: آسیب‌های جسمی، روانی و اجتماعی قرار دارند تلاش گردیده تا با طراحی یک مرکز مراقبتی مطمئن و دل‌پذیر برای کودکان بی‌سرپرست، خطرات به‌عمل‌آمده کاهش یابد. این‌نوع از شیوه طراحی شامل اصول و رویکردهای روان‌شناسی محیط برای فضاهای امن، آرام و مناسب برای کودکان بی‌سرپرست مورد استفاده است. در این شیوه، به ویژگی‌هایی از جمله: رنگ، نور، صدا، مقیاس و سایر فضاها مورد توجه بوده است که به‌بهبود رفتار کودکان و کاهش آسیب‌های شهری در آن‌ها منجر می‌شود. خانه و خانواده نخستین محیط اجتماعی بوده است که از کودک مراقبت می‌کند و کودک قبل از آنکه تحت تأثیر اوضاع اجتماعی در جامعه قرار گیرد، تحت تأثیر خانواده و محیط خانه قرار می‌گیرد. بیشتر عادت‌ها و رفتارهای او در محیط خانه شکل می‌گیرد (حیدری، ۱۳۷۲: ۵۵). می‌توان گفت، فعالیت‌های اجتماعی در محیط از تعاملات اجتماعی با محیط کالبدی بستگی دارد. به‌طور خاص، تعاملات اجتماعی بستگی به فضای محیطی و شرایط فیزیکی معماری فضای محیط است (Percy, 2006: 315). تأثیر متقابل و پیوسته با زندگی در محیطی از مواد و اشیاء مختلف بر روی رفتار اجتماعی خود داشته است. به‌همین جهت، با استفاده از روان‌شناسی محیطی می‌توان به‌بهبود این تأثیرها بر روی رفتار اجتماعی کمک کرد. نتیجه‌ای که از این تعاملات به‌دست می‌آید باعث به‌وجود آمدن احتیاجات انسان محتمل می‌گردد (دبده، ۱۴۰۰: ۷۵). کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست، از یک سو در سنین حساس رشد و دوره طالبی پیشگیری و مداخله‌اند و از سوی دیگر در معرض طیفی از آسیب‌های زیستی، روانی، اجتماعی، فرهنگی، معنوی و غیره، بوده و نیازمند برنامه‌های ویژه مراقبت و حمایت می‌باشند (اصغری‌نکاح، حیدری، ۱۳۸۹: ۱۸). طراحی معمارانه براساس

شکل ۲: سیر تطور ویژگی و خصوصیات کودکان از محیط (مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۲)

گردیده شده است. همچنین درارتباط با محیط‌های کودکان بی‌سرپرست در واکنش به گُنش‌ها در آفرینش نیازها و جلوگیری از دغدغه‌ها وسیع، استفهامات تبیین‌یافته موردواکاوی قرار گرفته است. همچنین برای درک بیشتر فرایند پژوهش طبق (جدول ۱)، پرداخته گردیده است.

جدول ۱: روش تحقیق پژوهش حاضر

روش تحقیق	
بر مبنای هدف	بر مبنای روش
فرایند پژوهش کیفی	
به‌کارگیری از روش توصیفی-تحلیلی	
روش به‌کارگیری داده‌های پژوهش	رویکرد
کتابخانه‌ای	روان‌شناسی محیط

(مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۲)

ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش

باب واری ادبیات و دیباچهٔ مربوط به تفحص حاضر، پیشینهٔ پژوهش می‌تواند درارتباط با افزایش تأثیر رابطهٔ روان‌شناسی محیط کودکان در فرایند طراحی بر مراکز ویژهٔ کودکان بی‌سرپرست در جهت بهبود آسیب‌های شهری مؤثر عنوان گردد. توسعه و پرداختن به مبحث حاضر باعث آسایش کودکان بی‌سرپرست درراستای رهیافت‌های ارتقاء نیازها، در محیط طراحی به‌بهترین شکل توسعه تا از آسیب‌های شهری در رویارویی به یک استدلال ساختاری درارتباط با آرمان‌ها، ارزش‌ها و نیازهای اولیهٔ ویژهٔ کودکان بی‌سرپرست با صیانت مثمر واقع گردد. میزان انگیزهٔ که انسان در به وجود آمدن بوطیقای فضای به‌عمل آمده در محیط طراحی با ویژگی فضای داخلی می‌تواند ارتباط مستقیم رو مخاطب پیاده سازد (Stokols, 1978: 245). تحقیقات گسترده‌ای در این باره موردواکاوی قرار گرفته طوری که به‌برخی از مهمترین آن‌ها در این پژوهش اشاره گشته و در ادامه طبق (جدول ۲)، جمع‌بندی و استیباط گردیده که عبارت‌انداز:

شناخت نیازهای کودکان و در نظر گرفتن محیط‌های برای آنان، امری بسیار ضروری است. طوری که این مسأله در مورد کودکان بی‌سرپرست اهمیت بیشتری دارد. نیازهای این کودکان مانند کودکان عادی است. در بعضی موارد از شرایط ویژه‌ای می‌تواند برخوردار باشد. کودکان باید در محیطی طبیعی و با حمایت و مساعدت مناسب بزرگ شوند، تا بتوانند مسئولیت‌هایشان را برعهده گیرند و برای زندگی فردی در اجتماع، آماده شوند بر باور تیم کرسول^۳ مکان نیز ترکیبی از ماده، معنی به‌عمل آمده است (Cresswell, 2014: 44). بر اساس (شکل ۲)، این نشان می‌دهد که کودکان برای ساخت یک جامعه قابل توجه به تجربیات و آرمان‌های خود نیاز دارند (بیگدلی و دیگران، ۱۳۹۸: ۴).

فراسوه‌های شهری امروزه با رشد و پیشرفت گسترده موجب آزادی احساسات در بین جوامع برای حضور انسان در صحنهٔ بین‌الملل شده است، اتومبیل‌های ویژهٔ کودکان با خوشحالی منتظر و وقوف با رعایت احتیاط حفظ می‌شوند؛ اما همچنان با مشاهده‌ای از مسائل اجتماعی وجود این موضوع، بسیار محدود بوده و این امر بر کودکان بی‌سرپرست صدق نمی‌کند یا بسیار ناچیز است. در نتیجه، امنیت کودکان در فضاهای شهری باید به درجهٔ بسیار مطلوب برسد چراکه با طراحی می‌توانیم فضاهای امن، محیطی طراحی کنیم که تجربهٔ محیطی از وجود حس مکان نیازهای کودکان جبران شود.

روش پژوهش

شیوهٔ مطالعاتی پژوهش حاضر از نوع روش تحقیق توصیفی-تحلیلی، بهره‌مند بوده که با واکاوی عمیق و بررسی ژرف‌نگرانه در گردآوری و جمع‌آوری اطلاعات داده‌ها از روش کتب و متون کتابخانه‌ای (صرفاً در تبیین بهره‌گیری و جمع‌آوری مستندات پیشینهٔ پژوهش)، پرداخته بهره‌جسته است. طوری که برای انجام فرایند پژوهش، مطالعات انجام گرفته شده مربوط به مباحثی چون روان‌شناسی محیط ویژهٔ کودکان بی‌سرپرست در ایجاد بهبود آسیب‌های به‌عمل آمدهٔ شهری تبیین

ژان پیازه^۴ و باربل اینهلدر^۵، در کتابشان باعنوان «روان‌شناسی کودک»، به مطالعه موضوعات مهم اعم از: محیط طراحی در رابطه با روان‌شناسی کودکان، نظریات روان‌شناسی کودک و راهنمای تربیت آنان پرداخته و براین باورند که روان‌شناسی کودک موضوعی است که باید با به‌کارگیری صریح و پژوهش‌گرا (پیازه، اینهلدر، ۱۳۹۴: ۱۵). پیر لویی روبرت لافون^۶، در کتاب خود باعنوان «آنچه باید درباره ریشه‌های روانی رفتار کودکان خود بدانید»، به مطالعه ریشه‌های روانی و تأثیرات رفتاری کودکان، روان‌شناسی کودکان، پدیده‌های اساسی رشد کودکان، دیدگاه‌های ریشه‌ای و بنیادی در تربیت کودکان، وضعیت و نگرش‌های به‌عمل‌آمده موردتبیین قرار گرفته. همچنین وی، این موضوع را به شخصیت تعیین‌کننده در رابطه با محیط طراحی کودکان می‌داند و مطمئن است هرچه محیط طراحی کودکان ناسازگارتر باشد رویاروی با مشکلات پیش‌رو می‌تواند تحت‌تأثیر بیشتر و آسیب‌های جدی هدایت شوند (لافون، ۱۳۷۷: ۸۳). کوین اندرو لینچ^۷، در کتاب خود باعنوان «تئوری شکل‌شهر»، تصور می‌کند سرزندگی از محورهای اساسی وضعیت چگونگی یک شهر، محیط طراحی، حس، سازگاری، دسترسی، بازرسی، گزینش، توان و عدالت تأثیرگذار می‌باشد. طوری که این عوامل، پایداری افراد را تضمین می‌کند و باعث ایجاد آسایش و تغییرات مثبت در محیط طراحی شهر می‌گردد (لینچ، ۱۳۹۳: ۱۲۸). دیوید دریسکل^۸، در کتاب خود باعنوان «ایجاد شهرهای بهتر با کودکان و جوانان: راهنمایی برای مشارکت و پژوهش مشارکتی»، با بررسی فراخ و فراگیر شهرهای پایدار برای کودکان و جوانان، راهنمای شهرسازی و مشارکت، وضعیت‌های اجتماعی کودکان و جوانان در شهر، مسئله فقر و آسیب‌های اجتماعی را تصور و ارزیابی نموده است (دریسکل، ۱۳۸۷: ۱۰۵). دیوید چپ‌من^۹، در کتاب خود باعنوان «آفرینش محلات و مکان‌ها در محیط انسان‌ساخت»، به راهنمودهای وجود سرزندگی، بر کنشگری فرد و تحرکات او اشاره دارد. همچنین به نشانه‌های استدلال در میزان ادراکات یک مکان شهری، سرزندگی را به‌عنوان یکی از ویژگی‌ها و خصوصیات کالبدی فضا می‌توان مؤثر نشان داد که باعث به‌وجود آمدن رفتارهای پسندیده و جلوگیری از آسیب‌های شهری از فرد شود. طوری که وجود سرزندگی به کودکان احساس شادی و سرشار از آسایش را فراهم می‌سازد (چپ‌من، ۱۳۸۴: ۱۱). مارک دادک^{۱۰}، در کتاب خود باعنوان «فضاهای کودکان راهنمای طراحان و

برنامه‌ریزان محیط کودک»، به‌واری صاحب‌اندیشان و نیز فضاهای ارتباط بزرگسالان و کودکان، معماری و طراحی محیط نگرینسته است (دادک، ۱۳۹۶: ۲۸۵). کارلز بروتو^{۱۱}، در کتاب خود باعنوان «شهر بازی: فضاهای کودکان وسیع»، باکاوش فضاهای طراحی محیط، طراحی زمین‌های بازی، طراحی ساختمان‌ها و اجزاء همچون مبلمان برای کودکان پرداخته است. (بروتو، ۱۳۹۱: ۵). والتر کرونر^{۱۲}، در کتاب خود باعنوان «معماری برای کودکان»، با تفحص به‌سنجش و تجزیه‌وتحلیل نمونه‌مورد، شناخت فضاها و دستورالعمل‌ها، تأثیرات اساسی محیط طراحی برای کودکان عنوان داشته است (کروتر، ۱۳۸۸: ۲). محمد دبدبه^{۱۳}، در کتاب خود باعنوان «طراحی براساس ادراک و رفتار انسانی» به تفتیش ملفوف بعد طراحی در محیط داخلی، ادراک و عوامل تأثیرگذار در رویارویی با رفتار انسانی و راهنمای طراحی داخلی باهدف توسعه پایدار پرداخته است (دبدبه، ۱۴۰۰: ۱۱). سیدسپهر ارشادی^{۱۴}، در کتاب خود باعنوان «طراحی فضای خلاقانه کودکان»، به‌واکاوی فضاهای تحت‌نظر فضای خلاق پرداخته است از آنجای که محیط طراحی، نوع فعالیت و به‌کارگیری در محیط طراحی، نقش کودکان و عوامل تأثیرگذار در روند طراحی تجسس یافته‌است (ارشادی، ۱۳۹۸: ۱۷). و در آخر مسعود ایلوخوانی^{۱۵}، در کتاب خود باعنوان «گرافیک محیطی»، با آماج موردبررسی به تاریخ و مبانی گرافیک محیطی، نقش گرافیک در طراحی، فرهنگی، اجتماعی، جامعه‌شناسی و روان‌شناسی، انواع طرح‌ها، نمونه‌ها و کاربردهای مختلف موردتبیین و تحلیل قرار داده است (ایلوخوانی، ۱۳۹۳: ۸).

مبانی نظری: چشم‌انداز پژوهش

کودکان در جامعه یکی از شناسه‌های اجتماع به‌شمار می‌آیند. فضاهای اصلی که در ارتباط با کودکان معنا پیدا می‌کند مانند خانه و فضای شهری فرصت‌های نظیر آموزش، تجربه، دانش، انگیزه، مهارت، همبستگی، فرایندهای رهیافتی در جهت تبیین نیازهای اولیه و سایر فرناها که هریک ارزش بالایی در مواجهه با محیط طراحی کودکان می‌تواند تأثیرگذار باشند. در این راستا وقتی موضوع کودکان بی‌سرپرست باشد باید آسیب‌های شهری که می‌تواند مشتمل حال آن‌ها شود جدی گرفته‌شود و باید توسط مؤسسه مراکز مراقبتی ویژه کودکان بی‌سرپرست در محیط شهری طراحی تا با مشکلات پیش‌رو در مسیر آسایش و رشد کودکان مؤثر واقع‌شود.

طوری که می‌توان عنوان‌داشت وظیفه طراحان و صاحب‌اندیشان با پیرامون مطالعه در حوزه کودکان جدول ۲: جمع‌بندی ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش: بهره‌گیری از روش کتابخانه‌ای در رابطه با مراکز مراقبت کودکان بی‌سرپرست در جهت بهبود آسیب‌های وارده شهری

پژوهشگران حوزه و در رابطه با - (محیط-طراحی)	نتایج به‌دست آمده پژوهش انجام شده
ژان پیازه و باربل اینهلدر کلمات کلیدی: (کودک، روان‌شناسی، عوامل محیط طراحی)	برایند پیازه و اینهلدر، باین توجه که بدهای موضوعی چالش‌های مترکم را به‌وجود و درحین‌حال، باعث توسعه آن در جهت فراهم‌آوری مراکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست، می‌تواند فرنام لذت‌بخش در جلوگیری از آسیب‌های شهری منتهی شود.
پیر لوئی روبرت لافون کلمات کلیدی: (کودک، برنامه‌ریزی، عوامل محیط طراحی)	تفحص لافون، نشان‌دهنده آن‌است که کودکان به‌ویژه کودکان بی‌سرپرست باتمام ویژگی و خصوصیاتشان می‌توانند تحت‌تأثیر محیط طراحی قرار گیرند. طوری که هرچه طراحی محیط، هوشمندانه طرح‌ریزی شود آینده جامعه صراحتاً دل‌پذیرتر خواهد شد.
کوبین اندرو لینچ کلمات کلیدی: (کودک، سرزندگی، عوامل محیط طراحی)	برابور لینچ، سرزندگی از عامل‌های اساسی آسایش محیط‌طراحی مراکز مراقبتی تلقی می‌شود و باعث افزایش تأثیرات نیازهای کودکان بی‌سرپرست و جلوگیری از آسیب‌های جبران‌ناپذیری شهری تبیین می‌گردد.
دیوید دریسکل کلمات کلیدی: (کودک، رویکرد، عوامل محیط طراحی)	فرض دریسکل، در آن‌است که ایجاد فعالیت‌های نو در طراحی محیط مخصوص کودکان نشان‌دهنده تبیین و توصیف در راستای جلوگیری از آسیب‌های شهری به آسیب‌دیده‌ترین اعضای جامعه یعنی کودکان بلخص کودکان بی‌سرپرست مدنظر بوده است.
دیوید چپمن کلمات کلیدی: (کودک، توسعه پایدار، عوامل محیط طراحی)	به‌اعتقاد چپمن، طراحی مراکز مراقبتی ویژه کودکان بی‌سرپرست در جهت بهبود آسیب‌های شهری می‌تواند مسیر روشن در آینده با ایده‌های کارساز در جهت توسعه پایدار با اهداف گسترده انجام پذیرد.
مارک دادک کلمات کلیدی: (کودک، روان‌شناسی، عوامل محیط طراحی)	از نظر دادک، کودکان آینده یک جامعه را شکل می‌دهند. طوری که طراحی محیط با بُعد روان‌شناسی، بادر نظر گرفتن نیازها و علایق منجر به آسیب‌های معدود وارده شهری بر کودکان بی‌سرپرست می‌گردد.
کارلز پروتو کلمات کلیدی: (کودک، نشاط، عوامل محیط طراحی)	فرجامی که پروتو، برای فرایند شکل طراحی محیط اذعان دارد؛ ایجاد فرصت و شرافت کودکانه به‌المان‌هاست، چراکه کودکان بی‌سرپرست باوجود مراکز مراقبتی باشیوه‌های نوین در رویاروی با آسیب‌های شهری، عملکردی بهتری را نشان می‌دهند.
والتر کرونر کلمات کلیدی: (کودک، معماری، عوامل محیط طراحی)	باور کرونر، براساس نوع اندیشه، معماری برای همه اجزاء امری اساسی و لازم‌است که باتوجه به این‌نوع مسئله؛ معماری را باید از دوران کودکی به‌کار ببریم تا بتوانیم از امکاناتی که در آینده به‌وجود می‌آید باهدف گسترده تبیین شود.
محمد دبدبه کلمات کلیدی: (کودک، ادراکات انسانی، عوامل محیط طراحی)	به‌اعتقاد دبدبه، پژوهاک به‌عمل‌آمده از محیط‌طراحی در همه شرایط می‌تواند تعیین‌کننده کشش‌های انسانی باشد که باید به‌این پیش‌آمد در طراحی محیط سلطه کامل جست چراکه امر طراحی موضوعی پیچیده‌ای برای انسانیت بوده است.
سیدسپهر ارشادی کلمات کلیدی: (کودک، نشاط، ذهنی، عینی)	تدبیر ارشادی، برای ایجاد محیط خلاق در آن‌است که طراحی آفرینش‌گرایانه فضای خلاق با انگاره‌های ذهنی برای کودکان به‌ویژه کودکان بی‌سرپرست در جلوگیری از آسیب‌های شهری به‌عینی بدل شود.
مسعود ایلوخانی کلمات کلیدی: (کودک، گرافیک، عوامل محیط طراحی)	تفحص ایلوخانی، بر آن‌است ایده‌هایی که برای گرافیک محیطی مدنظر است باید برای ایجاد یک استراتژی هماهنگ برای طراحی محیط هدایت گردد. چراکه بدهای به‌وجودآمده در به‌کارگیری گرافیک، محیطی با عناصر پویا شکل می‌دهد.

(مأخذ: برداشت از مجموعه آثار معمار دبدبه و نگارندگان، ۱۴۰۲)

بی‌سرپرست می‌تواند مسائل مربوط به آنان را به‌خوبی موردارزیابی قرار داد و مسیری سازگار با عملکردهای منحصر به‌فرد و جلوگیری از آسیب‌های وارده در جامعه ایفاء کرد. در نتیجه، در همین سو براساس (شکل ۳)، برداشت‌های انگاره‌های صاحب‌اندیشه در این حوزه در ارتباط با محیط طراحی کودکان بی‌سرپرست در پژوهش حاضر صورت‌یافته اشاره و با تدبیر هوشمندانه به‌توضیح هریک پرداخته شده‌است.

کارل راجرز^{۱۶} زاده آمریکا (۱۹۸۷-۱۹۰۲)، یکی از روان‌شناسان شخصیت و صور شیوه‌های روان‌شناسی انسان‌گرایانه و اگزستانسیالیستی معتقد دارد برای تبیین نیازها و توصیف آسایش فرد، سلامت‌روانی و آزادی‌روانی دو عنوان مهم به‌شمار می‌روند. زیبایی‌شناسی-زیبایی‌شناختی در استدلال کودکان با جهان‌هستی که از دیدگاه‌هشان کوچک و انعطاف‌پذیر بوده، به ارزشمندی نیازمند است کماینکه اگر در ارتباط با

این چهار مرحله عبارت‌انداز: ۱) مرحله حس حرکتی، ۲) مرحله پیش‌عملیاتی، ۳) مرحله عملیات عینی و درنهایت ۴) مرحله عملیات صوری (Piaget, 1972: 73). رابی کیس^{۱۷} زاده کانادا (۲۰۰۰-۱۹۴۴)، روان‌شناس نظریه شناختی برآن داشت ساختارهای ذهنی متفاوت می‌تواند راهنمای موفقیت کودکان در قلمروهای مختلف به‌وجود آورند، از نظر وی مراحل زندگی بر دو تحول بوده است که عبارت‌انداز: ۱) تحولات درون‌مرحله‌ای، و ۲) تحولات برون‌مرحله‌ای. کیس همچنین به چهار مرحله رشدی برای توسعه این راهبردها تأکید دارد: ۱) مرحله حس-حرکتی، ۲) مرحله ارتباط درونی، ۳) مرحله انتزاعی و ۴)

کودکان بی‌سرپرست باشد که برای جلوگیری از آسیب‌های وارده به مراکز مطلوب و سازگار ضرورت داشته است (Rogers, 1939:78). ژان پیازوه زاده سوئیس (۱۹۸۰-۱۸۹۶)، نظریه‌پرداز، روان‌شناس، زیست‌شناس و شناخت‌شناس متخصص تلقی می‌شود. محبوبیت پیازوه بابه‌کارگیری تحقیقات گسترده در زمینه روان‌شناسی رشد و شناخت‌شناسی، اوج شهرت یافت، پیشنهاد او براین بود کسانی که با کودکان زمان بگذرانند، روحیه خوبی دریافت می‌کنند. وی یک نظریه پیشنهاد کرد که توجه کودکان به‌ترتیب در چهار مرحله توسعه می‌یابد؛ سه مرحله؛ در اولین سال‌های دوره کودکی و مرحله‌ای چهارم؛ در انتهای دوره کودکی انجام می‌پذیرد.

شکل ۳: استنباط پژوهی-صاحب‌اندیشان حوزه روان‌شناسی-(نمونه‌مورد: کودک)

(مأخذ: برداشت از مجموعه آثار معمار دبدبه و نگارندگان، ۱۴۰۲)

شهری نقش مهمی در توسعه‌یافتگی و قابلیت زندگی شهروندان ایفاء نقش دارند طوری که می‌تواند پویایی زندگی شهری را به‌نمایش بگذارند و به‌عنوان ابزاری برای ایجاد تعاملات اجتماعی میان شهروندان صورت پذیرند. در این میان، با ایجاد محیطی مناسب و فراهم کردن زمینه حضور برای گروه‌های آسیب‌پذیرتر مانند کودکان به‌خصوص کودکان بی‌سرپرست، فضاهای شهری نقش به‌سزایی در سرمایه‌های اجتماعی انسانی شهروندان برخوردارند. با توجه به اینکه مسئله کودکان بی‌سرپرست و آسیب‌های خیابانی در بسیاری از کشورها به‌چشم می‌آید. در نتیجه، طراحی یک مرکز مراقبتی با رویکرد روان‌شناسی محیط می‌تواند بهبود چشمگیری در شرایط زندگی و کاهش آسیب‌های شهری در آن‌ها پدید آورد (کاشانی‌جو، هرزندی، فتح‌العلومی، ۱۳۹۲: ۲۴۳). پیشه‌وری داده‌ها در سیر ادراکات محیط‌طراحی پدید می‌آید، نظریه‌ای که شناسایی و واقعیت را به‌یکدیگر می‌رساند، از دو نظریه کلی عنوان می‌شود. اولی؛ نظریه‌های تجربی، به بررسی قرارگیری داده‌های حسی و واحدهای مفروض در مغز می‌پردازد. به بیان دیگر، کلیدی برای دریافت احساسات و تجربه کاربران در آن است که افکار و نوشته‌های افرادی، چون والتر گروپیوس^{۲۱} تحت تأثیر انجام پذیرد. دومی، ترکیبی از نظریه‌های فطری و خردگرا تأکید دارد. از سوی، نظریه که بر نقش انگاره‌های درونی و استنتاج‌های منطقی بر احساسات تأکید می‌کند. انگاره‌های هیئت‌نگر یا گشتالت، داده‌های حسی به مغز، نشان‌دهنده آمیزه و جابه‌جایی ساختار می‌داند. در حالی که در نگاره تجزیه و تحلیل اطلاعات فرایندی شبیه رایانه وجود داشته و در برابر نگرش اکولوژیک جیمز جی. گیسون، نشان می‌دهد که ادراکات مبتنی بر اطلاعات هستند. وی، با اشاره به تجربه انسان و با توجه به قلمداد واحدهای ادراک، تبیین می‌شود. بنابراین، حس به تجربه انسان اختصاص دارد و نشان می‌دهد که چگونگی درک اطلاعات به‌صورت حسی تخصیص داده‌شود. اولریک نیسر^{۲۲}، پیوند ادراک و فرایندهای ذهنی را به‌عنوان مفهوم طرح‌واره‌های ذهنی به نظریه اضافه کرده است، که باعث عالی‌تر شدن عملکرد ذهنی منجر می‌شود (دبدبه و دیگران، ۱۴۰۱ الف: ۶). طراحی محیطی پویا می‌تواند ذهنیات و رفتارهای کودکان را تحت تأثیر و باعث افزایش عملکرد آنان در محیط شود (ترکمان، جلالیان، دژدار، ۱۳۹۵: ۱). در برنامه‌ریزی طراحی مراکز مراقبتی ویژه کودکان هدف‌واحد، اصول

مرحله بعدانتزاعی. که استفاده از این مراحل، باعث توسعه راهبردها و رشد ذهن به‌سمت بهبود و جلوگیری از هرگونه آسیب می‌گردد (Case, 2013: 298). جی. پی. گیلفورد^{۱۸} زاده آمریکا (۱۹۸۷-۱۸۹۷)، روان‌شناس و روان‌سنج، درباره اصول هوش (انسان)، فعالیت داشت. و بر این داشت انعطاف‌پذیری از اهمیت ویژگی‌ها و خصوصیات‌های کلیدی تفکر خلاق یا مهارت‌های تفکر و اگر مقرر می‌شود (فیشر، ۱۳۸۷: ۳۰۵). الیس پل تورنس^{۱۹} زاده آمریکا (۲۰۰۳-۱۹۱۵)، روان‌شناس حوزه خلاقیت و یکی از پیشگامان محیط طراحی عنوان کرد بر باور او تفکر خلاق به‌ما ابزار و احساس خوشحالی فراهم می‌آورد؛ ایده‌ها، متغیرها، فرضیه‌ها و غیره، به‌یک سیستم احساسی پیوسته که طراحان به‌این سیستم برای طراحی محیط‌هایی که مختص کودکان مناسب بوده می‌توان از آن فضا به‌عنوان ریشه خلاقیت تبیین ساخت (پل تورنس، ۱۳۹۲: ۲۶). ترزا آمابلی^{۲۰} زاده آمریکا (۱۹۵۰)، کارآفرین، نظریه‌پرداز، مدیریت، خلاقیت و روان‌شناس، اعتقاد دارد برای افزایش رشد قدرت خلاقیت، باید پیوندگی‌های مرتبط با محیط ساخته‌شده و محیط‌طراحی از عوامل موردنیاز در به‌وجود آمدن طراحی محیط خلق شود تا از آسیب‌های به‌عمل آمده جلوگیری گردد (آمابلی، کرامر، ۱۳۹۸: ۳۶).

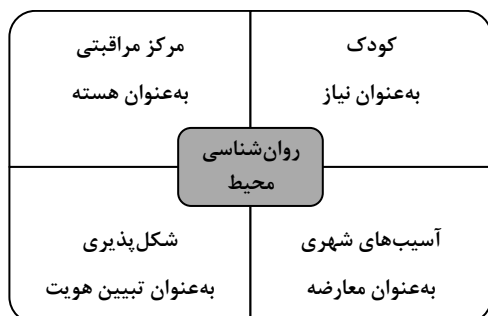
یافته‌های پژوهش

۱- ادراکات روان‌شناسی محیط در طراحی مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست

کودکان بانبود حمایت خانوادگی و پشتیبانی مالی می‌توانند دچار امراض و آسیب‌های جبران‌ناپذیر شهری شوند. در این حالت باید به آن‌ها در ارتباط با بروز احساسات درونی به‌عنوان یک رفتار در محیط اجتماعی نشان داده‌شود. براساس این استدلال، روان‌شناسان معتقدند که کاربرد روان‌شناسی محیطی به‌مقدار زیادی در تأثیرات کودکان می‌تواند تأثیرگذار باشند بنابراین، با شناخت سختی‌ها احساس امیدواری و آسایش حس نسبتاً بهتری در محیط پیدا می‌کنند. انسان‌ها دارای نقش فراوانی در کارکرد شرایط محیطی می‌توانند ارائه دهند، که براساس آداب، ارزش‌ها و معیارهای اجتماعی و فرهنگی مطرح می‌شود. باین حال، نگاهی که به‌این موضوع باید توجه نمود، برای بهبود شرایط محیطی و پیشرفت همه‌جانبه این محصول می‌تواند سودمند تلقی عنوان شود (شاهچراغی، بندرآباد، ۱۴۰۰: ۳۳). فضاهای عمومی

باشد (Upitis, 2004: 25). و یا دانش‌فضایی، توسعه حل‌مسئله، ارتقای کیفیت و خلاقیت، فهم زیبایی‌شناسی-زیبایی‌شناختی و افزایش ابعاد طبیعی کودکان. بهره‌گیری از ابعاد محیطی برای کودکان بی‌سرپرست، به‌بهبود آسیب‌های شهری در این‌راستا کمک شایانی صورت‌پذیرد.

در پژوهش حاضر، دیدگاه‌های عینی و ذهنی درمورد تأثیر محیط در طراحی مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست در جهت بهبود آسیب‌های شهری موردارزیابی صورت‌گرفته است. هدف تحقیق در آن است که تحلیل‌هایی که درمورد رابطه بین محیط طراحی و عملکرد کودکان بی‌سرپرست در مرکز مراقبتی به‌دست‌آمده را با راندمان متمایز در هبود آسیب‌های به‌عمل‌آمده از فضای شهری تبیین‌ساخت. دیدگاه عینی؛ می‌گوید که سیرت محیطی که طراحی می‌شود باید به‌ویژه در طبیعت و معماری مستقل و بدون نظر از ناظر قابل توجه باشد. طراحی چنین محیطی در ارائه یک جلوه نهادی خودبه‌خود برای کودک پسندیده واقع می‌شود. دیدگاه ذهنی؛ در آن است که سهولت محیط‌طراحی می‌تواند برای مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست اهمیت ویژه‌ای داشته باشد. ویژگی و خصوصیات روان‌شناسی-روان‌شناختی و جایگاه اجتماعی در این‌باره بسیار بارز است. طوری که براساس (شکل ۴)، سیرووجودی افزایش عینی (سیرت)، و ذهنی (سهولت)، را می‌توان تحت‌الشعاع مدنظر داشت.

شکل ۴: سرتکاملی دیدگاه‌های عینی و ذهنی تأثیر روان‌شناسی محیط در طراحی مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست در جهت بهبود آسیب‌های شهری (مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۲)

۳- بازگفت محیط‌طراحی مراقبتی کودکان بی‌سرپرست باتوجه بر آسایش روح‌وروان

ترویج‌دهنده ادراکات محیط‌طراحی با روش‌های علمی موردتحلیل است. طراحی محیطی که درباب نیازهای کودکان باشد، می‌توان احساس خوشی و شادی به‌همراه آورد و باعث پدیدآمدن فضایی سالم و به‌دوراز آسیب‌های وارده از شهر منجرگردد. محورهای محیط‌طراحی ویژه کودکان بی‌سرپرست هم‌سوبا ترجیحات زیبایی‌شناسی، رنگ و عناصر طبیعی، فضاهای ادراکاتی مناسب-مطلوب و فضاهایی در رویاروی با شرایط جسمی‌وروحی کودکان بوده است که به آنان اجازه می‌دهد تا دریافته‌های هوشمندانه بیشتری داشته‌باشند. چراکه بانادیده گرفتن مسائل اساس در این مبحث مشکلات پدیدمی‌را به‌وجود می‌آورد طوری که بانظرگرفتن نشانه‌های عمیق‌تر از فضای ادراکات کودکان، قابل‌مواجهه است (صیادی، ۱۳۹۳: ۱۵۶). به‌همین دلیل نیازاست که باتوجه‌به تأثیرگذارترین گروه جامعه یعنی کودکان، محیط‌های طراحی شده با ترجیحات ویژه‌ای باشند و به کودکان اجازه دهند تا بهتر با آسیب‌های شهری روبه‌رو شوند. نمودهای اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی تأثیر بسیار ممتی‌بر همدیگر دارند و معماری می‌تواند در کنار عواطف، فضایی و فیزیکی نیازهای کودکان بی‌سرپرست را اثربخش‌تر و باعث افزایش قدرت ادراکی و مشارکت همکاری در روح‌وروان کودکان شود. طوری که از طریق مراکز مراقبتی می‌توان مهارت‌های لازم برای ارتباط بیشتر و همبستگی در جهت بهبود آسیب‌های شهری، عناصر و محیط‌های گوناگون رویکرد دل‌پذیر برخوردار ساخت.

۲- بازتاب پُرس‌مان‌های عینی و ذهنی محیطی در رابطه با- (کودکان بی‌سرپرست)

محیط‌طراحی مطابق با نیازهای کودکان بی‌سرپرست در مراکز مراقبتی امری بسیار مهم است. چراکه در جهت بهبود آسیب‌های شهری باید با سیرت آگاه، رشد ذهنی و رفتاری کودکان مقابل شد (گلشادی، ۱۳۹۷: ۱۱). طوری که هدف‌از مراکز مراقبتی باید به‌شکلی پیرامونی و بانگرشی هماهنگ در جهت فراهم‌ساختن تدابیر عمل‌شود. تحقیقات نشان داده‌است که تأثیر روان‌شناسی محیط با کودکان بی‌سرپرست درمورد تجهیز محیطی مختص آن‌ها و پی‌بردن به‌نحوی قابل‌قبول برای اهدافشان در رابطه‌با استدلال‌فضایی در رویارویی با مسائل محیطی، ایجاد سطح رضایت و افزایش اعتمادبه‌نفس فراهم‌می‌آورد (Evans, Mccoy, 1988: 85). اهداف اساسی اعم‌از: بُعدهای روان‌شناسی-روان‌شناختی و مشاوره، توسعه دانش آموزشی-یادگیری

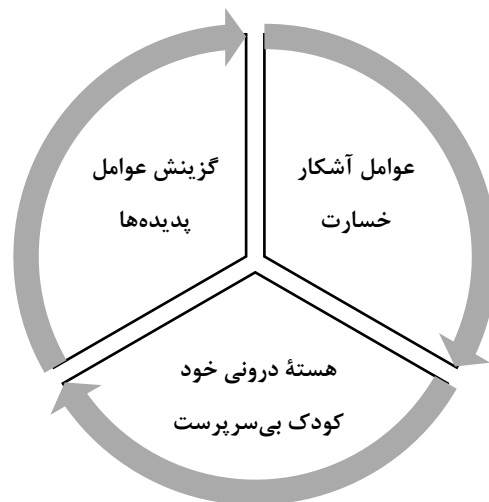
انسانی پیدا می‌کنند. بسیاری از افراد این ابعاد را به‌طور ذهنی و به‌صورت ناکام، ارزش‌گذاری می‌کنند و رفتار خوب یا بد را نشان می‌دهند. حال نگاهی دیگر به‌این موضوع که تلاش برای اجرای رفتارهای مثبت باعث تعامل بهتر بین افراد می‌شود (میلانی‌فر، ۱۳۹۲: ۶۸). رابطه انسان با محیط طراحی، پیوندی برافزودنی دارد که هر دو یکدیگر را تحت‌تأثیر قرار می‌دهند و همچنین از هم تأثیر می‌گیرند. وینستون چرچیل^{۲۳}، ادعا می‌کند که ما با شکل دادن به بناها، آن‌ها را نشانی از تاریخ می‌داریم و بعد بناها ما را در تاریخ حفظ می‌کنند. باور کریستوفر الکساندر^{۲۴}، بر آن است که الگوی رویدادهایی که بر شهرها و بناها مؤثر هستند، طوری که نمی‌توان از فضاهایی که در آن رخ می‌دهند جدا نمود (الکساندر، ۱۳۸۶: ۳۱۵). در صورتی که معماری را انسان‌محور یا هدف‌مند به مکان، محیط در بهبود طراحی عنوان کنیم. در خواهیم‌یافت که دو عامل در آن نهفته بوده است که عبارت‌انداز: (۱) زندگی و (۲) شکل.

در نتیجه، محیط طراحی ویژه مراکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست باید امن، مولد و به‌دور از آسیب‌های شهری طرح‌ریزی شود. طوری که برخی از اجزاء محیط می‌توانند به عملکردهای فیزیکی و شناختی در محیط تأثیر روانی پدید آورند، لذا درک عمومی از چگونگی محیط ساخته‌شده بر آسایش ذهن و رفتار نیز تبیین می‌گردد. محیط طراحی‌شده برای کودکان بی‌سرپرست باید از مظهر معماری، روان‌شناسی محیط در مراکز مراقبتی و سایر حوزه‌های میان‌رشته‌ای بهره‌مند آید تا اثرات طراحی با محیط ساخته‌شده در جهت بهبود آسیب‌های شهری محوریتی از تفکرات با بهره‌وری در ترویج راهنمایی‌های انگیزشی با تفکرات خلاق در ایده‌های کودکان ایجاد گردد.

۴- رنگ و تأثیر روان‌شناسی محیط در طراحی مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست

رنگ یکی از چیزهای زیبا و شورآفرین است که با آن احساسات هم‌سو با زیبایی‌توسعه می‌شود. در معماری، استفاده از رنگ‌های مختلف احساسات مختلفی را در کاربران فضا و محیط‌های اطراف مقرر می‌کند. هر رنگ یک پیام خاصی را به انسان می‌دهد. استفاده از رنگ‌های شاد، می‌تواند همراه با واکنش‌های مثبت بینندگان همگام باشد. در پژوهشی که توسط مارک میروم تروگت^{۲۵} و جان بی. هوکسما^{۲۶} (۲۰۰۱) انجام شده نشان‌دهنده، کودکانی که سنشان کمتر است،

آسایش روح‌وروان کودکان بی‌سرپرست بازگفتی حیاتی در طراحی مراقبتی است، به‌طوری‌که عواطف آمان بر روی آسایش بُعدهای روان‌شناسی و اجتماعی تأثیر می‌گذارد. باوجود شرایط مطلوب کودکان در تبیین نقاط‌سازگار با محیط طراحی سوق و رشد پیدا و راهی متمرکز و با توانایی‌های بالقوه در مسیر پیشرفت و آسایش ابهام‌زادگی روحی را در جهت حل و بهبود مؤثر واقع می‌گردد. مهارت‌های اجتماعی را به‌خوبی یاد و عزت‌نفس را توسعه می‌دهند. هنگامی که بار کودک بر روی خود، خانواده، دوستان و سیستم مراقبتی با عواملی‌های مستور و مستتر به‌حساب می‌آید (سلیمانی، ۱۴۰۱: ۴۶). در این راستا کودکان بی‌سرپرست علاوه بر مشکلات وسیع، دشواری‌های جدی، از جمله، آسیب‌های شهری در تأثیرگذاری فرایند هویتی می‌تواند به‌وجود آورد. بامدنظر داشتن عوامل موردبررسی می‌تواند وضعیت بهتر در زمینه هویت و شخصیت کودکان بی‌سرپرست مؤثر واقع گردد. براساس (شکل ۵)، می‌توان شفافیت بازگفت عوامل در شکل‌گیری هویت را مقرر ساخت.

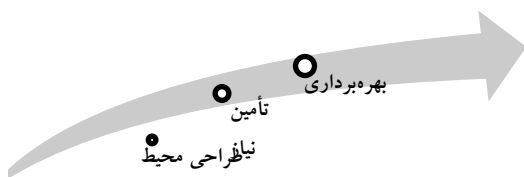
شکل ۵: بازگفت‌های عوامل در شکل‌گیری هویت در طراحی مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست (مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۲)

هریک از عوامل منجر به دست‌یابی نوعی از هویت بر فرد معین می‌گردد که با کارکردها و خصوصیات ویژه چالش‌ها و فرصت‌های بسیاری را به‌وجود می‌آورد. هر فرد در زمان کودکی با چارچوب‌های مواجهه بوده که هر یک در نقش و تعاملات او با محیط‌ها، مکان‌ها و حتی فضاها بر روی آسایش و روح‌وروان تأثراتی را به‌وجود می‌آورد. بر باور برخی صاحبان‌اندیشه، تعریفی دقیق برای آسایش روح‌وروان نبوده و نیست؛ اما این ابعاد نسبی به رفتارهای

به علاوه، تغییر در جنسیت سطوح قابل لمس، می تواند برای تقویت کنتراست‌های بصری بسیار مفید باشد.

۵- فضاهای کودکانه

ماهیت وجودی معماری، معماری داخلی، معماری منظر غالباً از هر هنردیگر با انسان‌ها در محیط طراحی به کار گرفته می شود. طوری که استفاده‌های آن‌ها بر آسایش انسانی برای تأمین فرایند نیاز بر عمل آمده نهان می گردد. فضاهای کودکانه، به مراکزی بعد از خانه گفته می شود که گاهاً کودکان با نبود خانواده از بدو تولد روبه‌رو می شوند که در این راستا مراکز مراقبتی امکانات لازم برای نگهداری، آموزش و پرورش پیش از ورود به اجتماع (جامعه)، و جلوگیری از آسیب‌های شهری در بهبود شرایط بهره‌مند واقع شد (دبده و دیگران، ۱۴۰۱: ۷). در نتیجه، مراکز مراقبتی فضاهای کودکانه با برنامه‌های تطبیق یافته می توانند یک نوع همبستگی یک پارچه از تحولات را در آینده برای جامعه بهارمغان و باعث بهبود کیفیت و عدم آسیب‌های شهری بر کودکان بی سرپرست عنوان شود. طبق (شکل ۶).

شکل ۶: برآیند فضاهای مراکز مراقبتی کودکان بی سرپرست (مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۲)

۶- زیرساخت‌های اثرگذار در طراحی محیط کودکان بی سرپرست

طراحی محیط چه به صورت طبیعی و چه مصنوعی بر رفتار و کنش‌های کودکان بی سرپرست تأثیر می گذارد. به کارگیری درمقابله با نیازها و آسایشات روحی و روانی کودکان بی سرپرست، می توان طبق (جدول ۳)، عنوان مؤثر بر مبنای توانایی‌های سازمان یافته فراهم آورد. از جمله: این امکانات می تواند به عوامل ارتباطی، قابلیت‌های تأثیرگذار، چگونگی ارتباط و عوامل استحقاقات مؤثر نسبت به خصوصیات و ویژگی‌های تأثیرپذیر کودکان بی سرپرست اشاره داشت. (جدول ۳)

به طور معمول ترجیح الویت‌های رنگی از آن‌هایی که سن آن‌ها بیشتر است مرددتر هستند این نامتعادلی به‌ویژه در گروه کودکان بزرگتر نسبت به گروه بزرگسال قابل توجه است. در نتیجه، می توان عنوان داشت ترجیحات رنگی مرتبط با سن هر فرد متفاوت است. به عنوان مثال، ترجیح رنگ زرد با افزایش سن می تواند کاهش یابد و برعکس، ترجیح رنگ سبز می تواند افزایش یابد (Terwogt, Hoeksma, 2001:12). رنگ در طراحی محیط کودکان تأثیر فراوانی بر روح و روان آنان می تواند ایفاء سازد. ترکیب رنگ‌ها با المان‌های محیط و عناصر ساختار کالبدی باید از حساسیت فائزی برخوردار باشد و شکل‌های زیبایی برای کودکان به‌ارمغان آورد. اعم‌از: نشاط، آرامش ذهنی، تحرک، تلاش و غیره، را در کودکان افزایش دهد. عدم وجود رنگ‌های مناسب می تواند باعث کسالت، رنجش، اینرسی، عصبانیت، اضطراب، افسردگی و غیره، در کودکان و محیط طراحی آنان عنوان می گردد.

استفاده از رنگ‌های مناسب در طراحی محیط کودکان بی سرپرست درمقابله با پدیده‌های پیش‌رو می تواند یک شناسایی سریع و مفید از محل‌های مختلف را امکان پذیر سازد (شکوهی اصل، ۱۳۹۷: ۹۱). طوری که به کارگیری از رنگ‌های مناسب در نورپردازی، می تواند کمک بزرگی به افرادی که دارای نقص بینایی بوده مساعدت رساند. همچنین، با استفاده از مبلمان و پنجره‌هایی که روشنایی را در طول روز به محیط‌های مختلف انتقال می دهند، تثبیت شوند و تأثیرات گوناگونی را در محیط به وجود آورند (ویستر، آرو، ۱۳۷۹: ۵۵). برای راهنمای کودکانی که نقص بینایی، ایجاد کنتراست بُعد طراحی داخلی یک فضا به‌ویژه روش پراهمیت بوده است. کنتراست باید بین سطوح بزرگ اصلی اعم‌از: نوک پله‌ها، نرده پله‌ها، دستگیره‌ها، دکمه‌های کنترل و سایر عناصر عملکردی به خصوص اگر فضا ناآشنا باشد ایجاد شود. طوری که باید از یک اختلاف رنگ بین سطوح با قسمت‌هایی که نقص بینایی دارند قابل مشاهده باشد. وجود رنگ‌های پوست تخم مرغی در فضاهای مراقبتی ویژه کودکان به عنوان بازتابنده از سطوح مرده بیشتر به کار می رود. بازتاب غیرمستقیم از روی این سطوح نسبت به سطوح با رنگ‌های مرده قابل تحمل تر است.

جدول ۳: زیرساخت‌های اثرگذار در تأثیرات محیط طراحی کودکان بی‌سرپرست

ویژگی‌های نتیجه‌بخش در بالابردن نیاز و آسایش محیط طراحی کودکان بی‌سرپرست					خصوصیات نتیجه‌بخش در بالابردن نیاز و آسایش محیط طراحی کودکان بی‌سرپرست	
اندیشه	پیچیدگی	تحریک‌کنندگی	انعطاف‌پذیری	تعاملات	بازی‌سازی	
✓	✓	-	✓	-	✓	
✓	✓	✓	✓	✓	✓	
-	-	✓	✓	✓	✓	
تأثیرگذاری محیط طراحی با قابلیت‌های عنوان‌شده بر کودکان بی‌سرپرست						
محیط فیزیکی	سطوح و عملکرد محیط طراحی	شناخت مواد و مصالح	عامل انگیزه	اندیشه خرده پژوهی	مهارت فراست	آسایش
	محیط ساخته شده	تغییر رفتار	هدف	شرایط محیط	تبحر	
	وجود قابلیت‌ها (محیط طراحی)	بُدهای روان‌شناسی				
	محیط طبیعی	رنگ و بافت	استعداد		دانش	
	سطوح		استطاعت		تجربه	
ارزیابی عوامل و عملکردهای همبستگی عوامل در محیط طراحی کودکان بی‌سرپرست						
عوامل ارزیابی	ویژگی			نتیجه به دست آمده عملکرد پژوهش		
محصول محیط طراحی	اندیشه	خرده پژوهی	شرایط محیط			
خوانایی	-	✓	✓	محیط‌های خوانا، کودک را به حرکت؛ طوری که کودک را به خرده‌پژوهشی و شرایط محیط فرا می‌خواند.		
پیچیدگی	-	-	✓	پیچیدگی محیط از طریق قدرت اندیشه و خرده‌پژوهی کودک را به سمت شرایط محیط سوق می‌دهد.		
رمزوراز	✓	✓	✓	وجود رمزوراز در محیط کودک را به اندیشه و خرده‌پژوهی و به سمت شرایط محیط سوق می‌دهد.		
انسجام	✓	✓	✓	انسجام در محیط با ایجاد حس امنیت کودک را به سمت شرایط سوق می‌دهد.		

(مأخذ: برداشت از مجموعه آثار معمار دبدبه و نگارندگان، ۱۴۰۲)

۷- علل‌های محرکات پایه‌ای: آسایش کودکان بی‌سرپرست در محیط طراحی پایه‌های آسایش کودکان بی‌سرپرست در مراکز مراقبتی به تأثیرگذاری در اجتماع و بیان تمایلات و نیازهای خود می‌توانند نقش مهمی را پیش‌رو داشته باشند (تجر، ۱۳۹۹: ۲۳۰۱). برای این امر، فضایی با احساس امنیت، آرامش، سرزنده، شادی و خودشکوفایی نیازاست تا کودکان بتوانند در جهت بهبود آسیب‌های

به عمل‌آمده شهری احساسات خود را کنترل سازند. چراکه این مسئله نه تنها به سن کودک، بلکه به بزرگسالی (آینده)، نیز تأثیرگذار است؛ دانش و تجربه‌های کودکان نیز حس خرده‌پژوهی را برانگیخته و احساسات و عواطف آن‌ها را تحریک می‌کند. باهدف پایه‌های عملکرد آسایشات در محیط می‌گردد، طوری که در پژوهش حاضر عناصر کالبدی و غیرکالبدی طبق (جدول ۴)، موردواکاوی قرار، برخوردار می‌باشد.

جدول ۴: عناصر کالبدی و غیرکالبدی در ارتباط با-علل محرک‌های پایه در آسایش کودکان بی‌سرپرست (محیط طراحی)

عناصر کالبدی (مرکز مراقبت)	عناصر غیرکالبدی (مرکز مراقبت)
پایه‌های آسایش کودکان بی‌سرپرست در جهت بهبود آسیب‌های شهری	پایه‌های آسایش کودکان بی‌سرپرست در جهت بهبود آسیب‌های شهری
- سلسه مراتب	- حس آسایش
- سنجش مقیاسی	- حس راحتی
- طراحی	- گمانه‌پردازی
- پیوستگی	- پیوندهای فرهنگی و اجتماعی
- تورق	- کودک محوری
- دکوراسیون	- مراقبت/آموزش
- حس تعلق	- مبدع‌ساختاری
- استحقاقات و پاسخ به نیاز	- جریان استحقاقات

(مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۲)

کودکان به فعالیت‌های بیرون (کارهای خیابانی)، از مجموعه نشود و به‌بهبود وضعیت روحی‌وروانی و سرزندگی‌شان، تقویت همبستگی و ارتباط اجتماعی و فعالیت‌های جسمانی آن‌ها تأثیر گذارد (Dudek, 1996 :120). همچنین، ایجاد فضاهای باز به کودکان امکان می‌دهد تا در گروه‌بندی شرکت کنند و به‌هم بیشتر نزدیک شوند. طوری که طراحی این محیط با نگرش روان‌شناسی محیط بر کودکان بی‌سرپرست باعث کاهش آسیب‌های شهری و ارتقاء سلامت جسمانی آن‌ها در جامعه منجر می‌شود. کودکان بی‌سرپرست باید با شیوه مراکز مراقبتی نگهداری شوند چراکه از آسیب‌پذیرترین گروه‌های سنی جامعه به‌شمار و دارای یک ملت در آینده می‌باشند؛

ارائه طراحی سازگار و بهره‌گیری از نمونه‌های موفق می‌تواند به خودشکوفایی و آسایش کودکان بی‌سرپرست دست یابد. توانمندسازی وجودی و هویت درون کودکان بی‌سرپرست از همان دوران با بروز خلاقیت‌های نو منجر به شکوفایی استعدادها و فرصتی برای ایجاد محیطی مناسب در جهت احساس‌های آرامش، سرزنده، شادی و خودشکوفایی و سایر عوامل‌ها در به‌بهبود آسیب‌های به‌عمل‌آمده شهری مقابله و با آن می‌توان تعامل گردید. در نتیجه، طراحی محیطی که براساس نگرش‌های کودکان بی‌سرپرست در عوامل مختلف فرایند طراحی (بعد روان‌شناسی محیط، معماری، معماری داخلی و معماری منظر) شود، می‌تواند به افزایش کیفیت ادراکات و سلامت کودکان منجر شود. به‌طوری‌که، نوع محیط به‌بسط دامنه‌ای از امکانات مرتبط بوده که باعث ایجاد فردای بهتر برای جامعه است.

محیط طراحی، و عناصر ساختار کالبدی در مراکز مراقبتی با در نظر گرفتن رابطه روان‌شناسی و کاربرد ویژگی‌ها و خصوصیات محیط کودکان بی‌سرپرست، می‌تواند به افزایش ذهن، رفتار، رشد و روابط فرهنگی و اجتماعی کودکان مؤثر باشد. نگرش‌ها و بُعدهای رویکردی روان‌شناسی محیط-انسان‌گرایانه، معماری و طراحی همچون سایر رفتارهای انسانی، فضایی ایجاد می‌کنند تا کودکان به‌عنوان شهروندان گرانمایه آماده و به‌سمت تحولات نهان یابند. همچنین طراحی محیط‌های کودکان باید به‌درک نیازهای امنیت، انگیزه، آموزش، خلاقیت، ایده‌های نو، رشد کودک و حواس پنج‌گانه پرداخته شود. در دوران بعد از کودکی، طراحی محیط برای کودکان و روابط روان‌شناسی-روان‌شناختی که

۸- *المان‌های طراحی محیط کودکانه در تبیین بهبود آسایش روان‌شناسی*

مقیاس استدلال در تسهیل و رشد کودکان بی‌سرپرست با در نظر گرفتن ادراکات تأثیرگذار، و مطالعات مؤثر و چشم‌انداز منحصر به فرد بر روابط همبستگی در محیط طراحی امری مطلوب و سازگار در جهت بهبود آسیب‌شناسی به‌عمل‌آمده شهری بوده است طوری‌که برای بهبود؛ فرایند رهیافت‌های پایه‌های آسایش وجود اطلاعات کامل با ارائه ایده‌های بهتر و نظریه‌های قابل قبول در جهت بهبود احساس‌های وارده بر محیط کودکان، فراهم آورد (اردستانی، پرویزی، ۱۴۰۰: ۲۳۸). کودکان بی‌سرپرست در محیط پیرامونشان (مرکز مراقبتی)، می‌توانند با آسایش نیازها و خودشکوفایی‌های خود به‌طور متفاوت‌تر از سایر افراد جامعه با مفهوم توسعه پایدار در ایجاد سرمایه روحی و جسمی کودکان تصاویر نو در ذهنیت خود مقرر سازند. طراحی محیط مورد توجه روان‌شناسان زسیت محیطی می‌تواند پیشرفت در ایجاد فضای مطلوب برای کودکان را در جهت دستیابی به یک آسایش فعال، پاسخ‌گو و استفاده از علوم رفتاری ایجاد نماید. به کمک تحرک اولیه، طراحی محیط با پشتیبانی از نیازها و تمایلات کودکان فعالیت‌های مناسبی را برای کمک به پرورش و آفرینش آنان فراهم می‌سازد. واقعیتی که ما در جامعه ایران داریم بر آن است که چگونه محیط و فضاهای مراقبتی ویژه کودکان بی‌سرپرست طراحی کنیم به شکل امروزی، برای همه حوزه‌های جامعه مهم بوده است؛ اما باین حال، ما باید بدانیم که فرایند طراحی محیط فضایی کودکان بی‌سرپرست به‌منظور افزایش آسایش و جلوگیری از آسیب‌های به‌عمل‌آمده از فضاهای شهری با به‌دست آوردن نتایج سودمند تلقی نمود.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد که به‌کارگیری نگرش و بُعدهای روان‌شناسی محیط و استفاده از طرح‌واره‌های گرافیکی زیبا در مراکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست می‌تواند به کاهش آسیب‌های شهری، رشد و توسعه آسایش کودکان کمک‌شایانی منجر گردد. علاوه بر احساس گیرایش و طراوت دید کودکان باید در به‌بهبود وضعیت روحی‌وروانی کودکان نیز مؤثر واقع شود. طراحی محیط مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست با رویکرد روان‌شناسی محیط می‌تواند باعث تشویق کردن

چنین مراکزی پیشنهاد نمود که در این اثر به آن با منظری ژرف نگاه‌داشته برخوردار می‌باشد.

منابع و مآخذ

اردستانی، زهرالسادات. پرویزی، الهام. ۱۴۰۰. تبیین مؤلفه‌های طراحی مرکز نگهداری کودکان بی‌سرپرست در راستای بهبود شرایط تربیتی، پژوهش‌های تربیتی، شماره ۴۳، ۲۵۲-۲۳۷.

ارشادی، سیدسپهر. ۱۳۹۸. طراحی فضای خلاقانه کودکان، ویراستار علمی: واحد مهربانی، چاپ اول، تهران: انتشارات آذرین مهر.

اصغری نکاح، سیدمحسن. حیدری، آسیه. ۱۳۸۹. مقایسه شیوه‌های نگهداری و حمایت از کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست از منظر مراقبت سلامتی و بهداشت روانی، چهارمین جشنواره علمی-تحقیقاتی کودکان سرور، مشهد-ایران.

ایلوخانی، مسعود. ۱۳۹۳. گرافیک محیطی، ویراستار علمی: علی‌اکبر رزدام، چاپ دوم، تهران: انتشارات فاطمی.

آمالی، ترزا. کرامر، استیون. ۱۳۹۸. اصل پیشرفت: تأثیر شگفت‌انگیز پیروزی‌های کوچک بر شادی، تعامل مثبت و خلاقیت در محیط کار، ترجمه: ریحانه توکلی، ویراستار: سمیرا فرهادی، چاپ اول، تهران: انتشارات هورمزد.

بروتو، کارلز. ۱۳۹۱. شهر بازی: فضاهای کودکان و وسیع، ویراستار علمی: حشمت‌الله انتخابی، چاپ اول، اصفهان: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوارسگان.

بیگدلی، زاهد. و [ادیگران]. ۱۳۹۸. بزرگان کوچک و اطلاعات: نگاهی به نیازهای اطلاعاتی کودکان، فصلنامه مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، سال یازدهم، شماره ۱، ۲۲-۱.

پل تورنس، الیس. ۱۳۹۲. خلاقیت و راه‌های آزمون و پرورش آن‌ها، ترجمه: رضا قاسم‌زاده، چاپ پنجم، تهران: انتشارات دنیای نو.

پیازه، ژان. اینهلدر، باربل. ۱۳۹۴. روان‌شناسی کودک، ترجمه: زینت توفیق، چاپ سیزدهم، تهران: انتشارات نشر نی.

تجر، جواد. ۱۳۹۹. بررسی سنجش استانداردها و مسائل روانی اجتماعی کودکان بی‌سرپرست در ایران، مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، سال ۶۳، شماره ۱، ۲۳۱۱-۲۳۰۱.

ترکمان، م. جلالیان، س.، دژدار، ا. ۱۳۹۵. نقش معماری و عوامل کالبدی محیط آموزشی بر تسهیل یادگیری کودکان، ماهنامه علمی-تخصصی شباک، سال دوم، شماره ۱۱ (پیاپی: ۱۸)، ۱۴-۱.

درمیان به وجود می‌آید، تحت‌تأثیر رفتاری کودکان و عواملی است که از طراحی آن‌ها به وجود می‌آید. این پژوهش تأکید بر پایداری محیط طراحی، رشد و شکوفایی فضاهای مراقبتی-آموزشی است که باعث توسعه دستاوردهای فعال در جامعه می‌شود.

در نتیجه، تأکید پژوهش بر آن است؛ شیوه و ساختار تعامل کودکان بی‌سرپرست با دیگران و محیط اجتماعی در دوران بعد از کودکی، تحت‌تأثیر رفتاری‌های گذشته‌ای است که از محیط و عواملی در ارتباط با طراحی تجربه کرده‌اند. پس با تمرکز تأثیر روان‌شناسی محیط طراحی بر مرکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست در جهت بهبود آسیب‌های شهری در ایجاد روابط توسعه‌پایدار با دستاوردهای به عمل آمده برای جامعه ایفاء گردد.

ارائه راهکار و پیشنهادات موردواکوی

درک عمیق نیازهای کودکان بی‌سرپرست برای ایجاد امکانات لازم و بهبود شرایط ساختاری آنان امری گرانمایه در جامعه است به خصوص کودکان که آینده یک کشور به شمار می‌روند. پذیرفتن مقوله روان‌شناسی محیط یک گام اساسی و ضروری در این پژوهش مدنظر بوده است تا بتوانیم سعی در بهبود آسیب‌های شهری با فرایندهای به عمل آمده (طراحی مرکز مراقبتی)، شرایط سازگاری را فراهم‌آوریم تا کودکان بی‌سرپرست را در یک محیط محسوب و مورد اعتماد جای‌دهیم. به منظور کاهش آسیب‌های شهری و ارائه راهکارهایی برای حمایت از کودکان بی‌سرپرست و تأکید بر اهمیت برخورداری از محیط زیست بهداشتی و کاهش آسیب‌های شهری می‌توان نگاه داشت. در این راستا در پژوهش حاضر، ابتدا به بررسی ویژگی‌های کودکان بی‌سرپرست و اثرات آن بر روی نمودهای رفتاری و شخصیت آنان پرداخته شده است. سپس به تحقیق موانعی که از دسترسی این کودکان به مراکز مراقبتی جلوگیری می‌کنند، اشاره گشته‌است و در ارائه پیشنهاد کاربری هم‌سو با نیاز کودک تأکید بر اهمیت روان‌شناسی محیط در طراحی فضاهای مراکز مراقبتی ویژه کودکان بی‌سرپرست، به کاوش رویکردهای طراحی، محیطی و مفاهیمی از جمله: رنگ، نور، صدا، مقیاس و غیره، در آفرینش بوطیقای فضا بانگاه ژرف پرداخته و در پیشنهاد ارائه کاربری تأکید صریح دارد. در نتیجه، می‌توان در ارائه راهکار و پیشنهادات به تجسس و واکاوی تحلیلات موضوعی اعم از: روان‌شناسی محیطی، رویکردهای محیطی، ویژگی‌های مراکز مراقبتی کودکان بی‌سرپرست و نیز پدید آمدن شیوه‌هایی برای طراحی

شهر تهران (وابسته به سازمان فرهنگی و هنری شهرداری تهران).

صیادی، مژده. ۱۳۹۳. معماری برای کودکان بی سرپرست با رویکرد روان‌شناسی محیطی: ایجاد رضایت‌مندی سکونت با رویکرد مشارکتی-تأثیر رنگ در ایجاد فضای کالبدی دل‌خواه کودک، چاپ‌اول، تهران: انتشارات گوهر دانش.

فردی، ربابه. ۱۳۹۲. بررسی راهکارهای ایجاد حس امنیت در طراحی محیط‌های بازی کودکان، همایش ملی معماری و شهرسازی انسان‌گرا، قزوین-ایران، ۱-۱۰.

فیشر، رابرت. ۱۳۸۷. آموزش تفکر به کودکان، ترجمه: مسعود صفایی‌مقدم و افسانه نجاریان، ویراستار: علی اصلانی، چاپ دوم، تهران: انتشارات رشد.

کاشانی‌جو، خشایار. هرزندی، سارا. فتح‌العلوم، ایل‌ناز. ۱۳۹۲. بررسی معیارهای طراحی مطلوب فضای شهری برای کودکان، نمونه‌موردی: محله نظامیه تهران، فصلنامه آرمان‌شهر-نشریه علمی پژوهشی معماری و شهرسازی، دوره ۶، شماره ۱۱، ۲۴۹-۲۳۹.

کرونر، والتر. ۱۳۸۸. معماری برای کودکان، چاپ دوم، تهران: انتشارات سایه‌گستر.

الکساندر، کریستوفر. ۱۳۸۶. معماری و راز جاودانگی: راه بی‌زمان ساختن، ویراست دوم، ترجمه مهرداد قیومی بیدهندی، با مقدمه مهدی حجت، تهران: انتشارات دانشگاه شهیدبهبشتی.

گلشادی، آرزو. ۱۳۹۷. کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست، چاپ‌اول، تهران: انتشارات گلشادی.

لافون، پیر لوئی روبرت. ۱۳۷۷. آنچه باید درباره ریشه‌های روانی رفتار کودکان خود بدانید، ترجمه: محمدحسین سروری، چاپ ششم، تهران: انتشارات جانزاده.

لینچ، کوین اندرو. ۱۳۹۳. تئوری شکل‌شهر، چاپ ششم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

میلانی‌فر، بهروز. ۱۳۹۲. بهداشت روانی. چاپ سیزدهم، تهران: انتشارات قومس.

وبستر، الک. آرو، جو. ۱۳۷۹. کودکان دارای آسیب‌های بینایی، ترجمه: گروه پژوهشی ناشنوایی و نابینایی، ویراستاران: احمد علی‌پور و سعید حسن‌زاده، چاپ‌اول، تهران: انتشارات نارالله.

Case, Robbie. 2013. *The Mind's Staircase: Exploring the Conceptual Underpinnings of Children's Thought and Knowledge*, Psychology Press: First Edition.

Cresswell, Tim. 2014. *Place*, Publisher By Chichester: Wiley-Blackwell; 2nd Edition.

چپ‌من، دیوید. ۱۳۸۴. آفرینش محلات و مکان‌ها در محیط انسان‌ساخت، ترجمه: شهرزاد فریادی و منوچهر طبیبیان، چاپ‌اول، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

حیدری، اکرم. ۱۳۷۲. روان‌شناسی رشد و اختلالات روانی رایج در کودکان، چاپ سوم، تهران: انتشارات مؤلف.

دادک، مارک. ۱۳۹۶. فضاهای کودکان راهنمای طراحان و برنامه‌ریزان محیط کودک، ترجمه: حسین رهنما و علی امین، چاپ‌اول، تهران: انتشارات آذرین مهر.

دبده، محمد. ۱۴۰۰. طراحی براساس ادراک و رفتار انسانی، چاپ‌اول، تهران: انتشارات طحان گستر.

دبده، محمد. صدیق، مرتضی. رضوان‌پناه، مجید. ۱۴۰۱. نقد و بررسی کتاب «طراحی براساس ادراک و رفتار انسانی»؛ از مجموعه آثار معمار دبده، فصلنامه علمی معماری و شهرسازی «معمار شهر»، دوره ۱، شماره ۴، ۹۸-۱۱۷.

دبده، محمد. و [دیگران]. ۱۴۰۱ الف. رابطه روان‌شناسی-روان‌شناختی کودکان در محیط طراحی (مطالعه موردی: فضاهای آموزشی)، دومین کنفرانس بین‌المللی معماری، عمران، شهرسازی، محیط‌زیست و اقل‌های هنراسلامی در بیانیه گام دوم انقلاب، تبریز-ایران، ۱-۱۰.

دبده، محمد. و [دیگران]. ۱۴۰۱ ب. فرایند رهیافت‌های ارتقاء آفرینش‌گری کودکان در محیط طراحی بر تحولات به‌عمل آمده در آینده، دومین کنفرانس بین‌المللی معماری، عمران، شهرسازی، محیط‌زیست و اقل‌های هنراسلامی در بیانیه گام دوم انقلاب، تبریز-ایران، ۱-۱۱.

دریسل، دیوید. ۱۳۸۷. ایجاد شهرهای بهتر با کودکان و جوانان: راهنمایی برای مشارکت و پژوهش مشارکتی، ترجمه: مهنوش توکلی و نوید سعیدی‌رضوانی، چاپ‌اول، تهران: انتشارات دیبایه.

سلیمانی، فهیمه. ۱۴۰۱. طراحی سرای کودک (با رویکرد سرزندگی و ارتقاء مهارت‌های فردی و اجتماعی)، چاپ‌اول، تهران: مؤسسه آموزشی تألیفی ارشدان.

شاهچراغی، آزاده. بندرآباد، علیرضا. ۱۴۰۰. محاط در محیط: کاربرد روان‌شناسی محیطی در معماری و شهرسازی، ویراستار: گیتی سبزواری، چاپ چهارم، تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران.

شکوهی‌اصل، زینب. ۱۳۹۷. روان‌شناسی رنگ و یادگیری کودکان، چاپ‌اول، تهران: انتشارات آریا دانش.

شیعه، اسماعیل. ۱۳۹۲. آماده‌سازی شهر برای کودکان: نمونه‌مورد بررسی-تهران، چاپ سوم، تهران: انتشارات

- Dudek, Mark. 1996. Kindergarten Architecture: Space For The Imagination. Publication: London E & FN spon.
- Evans, Gary W. Mccooy, Janetta Mitchell. 1998. When Buildings Don't Work: The Role of Architecture in Human Health, Journal of Environmental physiology, (18): 85-94.
- Percy-Smith, Janie. 2006. What Works in Strategic Partnerships for Children: A Research Review, Journal Children & Society, 20: 313-323.
- Piaget, Jean. 1972. The-Childand Reality: Problems of Genetic Psychology, Viking Press, London.
- Rogers, Carl. 1939. The Clinical Treatment of the Problem Child, Boston, Massachusetts, United States: Houghton Mifflin: First Edition.
- Stokols, Daniel.1978. Environmental Psychology, Journal Annual Review of Psychology, Vol. (29): 253-295.
- erwogt .Mark Meerum, Hoeksma, Jan B. 1955. Colors and Emotions: Preferences and Combinations, The Journal of General Psychology, 122 (1): 5-17.
- Upitis, Rena. 2004. School Architecture and Complexity, Complicity: An International Journal of Complexity and Education, Vol 1(1) 19-38.

یادداشت‌ها

¹ این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد درسا فقیهی می‌باشد.

² Abraham Maslow

³ Tim Cresswell

⁴ Jean Piaget

⁵ Barbel Inhelder

⁶ Pierre Louis Robert Laffont

⁷ Kevin Andrew Lynch

⁸ David Driskell

⁹ David Chapman

¹⁰ Mark Dudek

¹¹ Carles Broto

¹² Walter Gropius

¹³ Mohammad Dabdabeh

¹⁴ Seyed Sepehr Ershadi

¹⁵ Masoud Ilokhani

¹⁶ Carl Ransom Rogers

¹⁷ Robbie Case

¹⁸ J. P. Guilford

¹⁹ Ellis Paul Torrance

²⁰ Teresa Amabile

²¹ Walter Gropius

²² Ulric Neisser

²³ Winston Churchill

²⁴ Christopher Alexander

²⁵ Mark Meerum Terwogt

²⁶ Jan B. Hoeksma

Effects of Environmental Psychology on the Design of a Care Center for Homeless Children in Order to Mitigate Urban Harm

Dorsa Faghihi

MSc Student, Architecture Department, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. dorsafa.arch@gmail.com

Vahdaneh Fooladi*

Assistant Professor, Architecture Department, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. v.fooladi@ymail.com
(Corresponding Author)

Abstract

Introduction and Objective: The significance of employing an environmental psychology approach in the development of a care facility for orphaned children comes from its ability to mitigate urban harm. This research investigates the use of an environmental psychology method in the design of a care facility for orphaned children. The main goal is to mitigate the adverse impacts of urban environments on these children and address the consequences of inadequate care.

Method: This study employed a descriptive-analytical approach to determine the mental and psychological features of children, with a specific focus on the extent to which environmental psychology influences the level of harm in urban areas. It also features a library method to investigate the literature related to its structure based on written documentation.

Results: This study involved the identification of an appropriate environment with specific physical measures based on relevant literature, scholarly publications, and expert opinions.

Conclusion: The results of this research demonstrate that implementing an environmental psychology approach in designing care centers for orphaned children can contribute to mitigating urban harm and promoting the overall growth and development of these children. The findings suggest that incorporating diverse, visually appealing graphic designs within the care center environment not only improves its aesthetic appeal and triggers positive emotions in children but also contributes to the enhancement of their mental and spiritual well-being. Consequently, the establishment of open areas inside the premises of a care center could serve as a catalyst for promoting outdoor engagement among children, enhancing their physical activity levels. Furthermore, the establishment of appropriate physical environments that facilitate teamwork and persistent engagement can effectively enhance children's sense of solidarity and social connectedness. Eventually, the implementation of an environmental psychology approach in the design of a care center has the potential to improve the psychological and emotional well-being of the children as well as enhance their physical health and vitality. Additionally, this method may encourage a sense of solidarity and social connectedness among the children while also minimizing the adverse impacts of urbanization on society.

Keywords: Care Center Design; Homeless Children; Urban Harm Environmental Psychology